

КРАМАТОРСЬКА УКРАЇНСЬКА ГІМНАЗІЯ
Краматорської міської ради Донецької області

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення педагогічної ради
від 31.08. 2022р.

Вступ до історії України та громадянської освіти.
НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДЛЯ 5 КЛАСУ

Розроблено на основі модельної навчальної програми

«Вступ до історії України та громадянської освіти. 5 клас» для закладів загальної
середньої освіти»
(автори Бурлака О.В., Власова Н.С., Желіба О.В., Майорський В.В., Піскарьова І.О.,
Щупак І.Я.)

Відповідає підручнику з курсу «Вступ до історії України та громадянської освіти. 5 клас»
(автори Віталій Власов, Ігор Гирич, Оксана Данилевська)

Підготувала: учитель історії Орісенко Г.Л.

2022

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1.1. Нормативно-правова база

Навчальна програма з математики для 5 класів закладів загальної середньої освіти розроблена на основі:

- Закону України «Про повну загальну середню освіту» (від 16 січня 2020 року № 463-IX, зі змінами);
- Державного стандарту базової середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898);

Типової освітньої програми для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 № 235);

модельної навчальної програми «Вступ до історії України та громадянської освіти. 5 клас» для закладів загальної середньої освіти» (автори Бурлака О.В., Власова Н.С., Желіба О.В., Майорський В.В., Піскарьова І.О., Щупак І.Я.); гриф Міністерства освіти і науки України «Рекомендовано», наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795);

- підручника з курсу «Вступ до історії України та громадянської освіти. 5 клас» (автори Віталій Власов, Ігор Гирич, Оксана Данилевська), гриф Міністерства освіти і науки України «Рекомендовано», наказ Міністерства освіти і науки України від 08.02.2022 № 140).

Курс «Вступ до історії України та громадянської освіти» реалізує вимоги до обов'язкових результатів навчання громадянської та історичної освітньої галузі Державного стандарту базової середньої освіти.

До **особливостей курсу** належать:

- 1) пропедевтичний характер – ознайомлення учнів/учениць зі світом шкільної історії та основами історичного процесу, ознайомлення з методами дослідження історії;
- 2) інтегрований характер – ознайомлення з історичним процесом відбувається на основі органічного поєднання епізодів всесвітньої історії та історії України;
- 3) технологічний підхід до вивчення – пропонується вивчення історії шляхом реалізації діяльнісного підходу в освітньому процесі.

Головною **метою курсу** є зацікавлення учнів шкільною історією, ознайомлення з методами, технологіями та інструментарієм історичних досліджень;

розвиток критичного мислення та медіаграмотності; формування розуміння тяглості історичного процесу, органічної взаємодії загальнолюдського, національного та особистісного поступу;

формування розуміння цінності людини, її ідентичності, прав людини, принципів взаємодії людей в спільнотах на різних історичних етапах;

формування культури життя в мультикультурному суспільстві, навичок конструктивної взаємодії в суспільстві для забезпечення сталого розвитку;

формування особистості патріота України з активною громадянською позицією.

Основними **завданнями курсу** є:

- сформувати у здобувачів освіти розуміння історії як науки; • познайомити учнів із цікавими епізодами історії України та світу;

спонукати до дослідження історії родини та рідного краю; 3

- засобами історії формувати компетентності: загальні (уміння учитися упродовж життя, громадянська та соціальна компетентність, обізнаність у сфері культури тощо); предметні (хронологічна, просторова, інформаційна тощо);

- розвивати історико-хронологічне, геопросторове, критичне, системне мислення;

- розвивати пізнавальний інтерес здобувачів освіти до історії через створення умов для активної взаємодії між вчителем/вчителькою і учнями/ученицями, для виконання учнями/ученицями творчих, практичних завдань;

- сприяти формуванню фундаментальних цінностей сучасного світу, а саме — демократії, свободи, поваги до прав людини, потреби гармонії людини з природою.

Пропонований авторами зміст навчального предмета є основою для досягнення очікуваних результатів навчання. Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності зорієнтовані на реалізацію компетентнісного потенціалу громадянської та історичної освітньої галузі, визначеного у Додатку 17 до Державного стандарту базової середньої освіти.

Автори рекомендують для ефективної роботи над досягненням очікуваних результатів навчання йти шляхом реалізації діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів в організації пізнавальної діяльності учнів. Застосовувати дослідницькі, проєктні, інтерактивні, дискусійні методи організації освітнього процесу. У програмі автори також пропонують види навчальної діяльності для досягнення очікуваних результатів навчання учнів. Перелік видів навчальної діяльності є рекомендованим і жодним чином не обмежує вибір вчителя/вчительки в організації освітнього процесу для здобувачів освіти.

Керуючись принципами академічної свободи, вчитель/вчителька може визначати конкретні форми та методи роботи, види пізнавальних завдань та необхідний час для досягнення очікуваних результатів навчання, зберігаючи загальну спрямованість роботи відповідно до компетентнісного підходу.

II. Структура курсу

Вступ.

Розділ I. Науки, що вивчають минуле

Розділ II. Історичний час і простір

Розділ III. Історична наука й історична пам'ять

Розділ IV. Розвиток людства упродовж історії

Узагальнення до курсу

III. ЗМІСТОВА ЧАСТИНА

2.1. Очікувані результати навчання, зміст курсу, зміст діяльності учнів

Обсяг 35 годин(1 година на тиждень)

Номер уроку	Пропонований зміст навчального предмета	Очікувані результати навчання	Види навчальної діяльності
1	Предмет шкільної історії. Засоби пізнання історії учнями/ученицями	Вступ(1 год) Знання: • що вивчає предмет «Історія» у школі. Уміння: • уміє користуватися засобами, за допомогою яких вивчається історія у школі. Ставлення: • розуміє значення вивчення історії для розвитку особистості як активного члена суспільства Уміння: • розрізняє історичний факт, час, простір, історичні події та явища, наводить відповідні приклади	Навчально-пізнавальна, дослідницька, пошукова, творча, проєктна, моделювання, інтерактивна, дискусійна: фронтальна бесіда, мінідослідження, інтерактивні вправи, вправа «мікрофон», мінідискусія
2	Історія людини й родини – частина історії України. Історія як наука про розвиток людства.	Розділ І. Науки, що вивчають минуле(7 год) Знання: • поняття «історія», • способи нагромадження та пошуку інформації на історичну тематику; Ставлення: • усвідомлює себе частиною родини, народу, громадянства держави, людської спільноти в цілому; • виявляє повагу й любов до історії рідного села, міста – своєї Малої Батьківщини; • усвідомлює важливість вивчення історії України як невід’ємної важливої складової всесвітньої історії.	Навчально-пізнавальна, дослідницька, пошукова, творча, проєктна, дискусійна: робота з навчальним текстом, інтерактивні вправи, мінідослідницький проєкт
3	Джерела історичної інформації. Види історичних джерел. Критичний аналіз джерел історичної інформації.	Знання: • поняття «історія», «історичне джерело», • розрізняє історичні джерела за видами (матеріальні/ нематеріальні, первинні/ вторинні, текстово-візуальні тощо) Вміння: • за допомогою вчителя використовує пошукові системи та добирає інформацію/інформаційні джерела на історичну тематику за заданими критеріями; • за допомогою пам’ятки здійснює простий аналіз історичного джерела; називає характерні риси / ознаки артефакту (музейного об’єкта), писемного та візуального джерела	Навчально-пізнавальна, дослідницька, пошукова, творча, проєктна, моделювання, інтерактивна, дискусійна: робота з навчальним текстом, інтерактивні вправи, мінідослідницький проєкт, формулювання дослідницьких питань і пам’яток для дослідження джерел історичної інформації, історичних джерел, коментований перегляд та

			інтерпретація візуальних джерел інформації,
4	Значення археології для дослідження минулого. Як працюють археологи. Культурний шар та археологічна культура	Знання: понять «історія», «археологія», «археологічна культура» Вміння: • за допомогою пам'ятки здійснює простий аналіз історичного джерела; називає характерні риси / ознаки артефакту (музейного об'єкта), писемного та візуального джерела	Навчально-пізнавальна, дослідницька, пошукова, творча, проєктна, моделювання, інтерактивна, дискусійна: робота з навчальним текстом, інтерактивні вправи, мінідослідницький проєкт, творчий проєкт, віртуальна екскурсія, коментований перегляд та інтерпретація візуальних джерел інформації
5	Минуле світу в археологічних пам'ятках. Археологічні скарби України. Трипільська культура	Знання: • понять «історія», «археологія», «археологічна культура» • час існування та характерні риси найвідоміших археологічних пам'яток світу та України. Вміння: • за допомогою вчителя використовує пошукові системи та добирає інформацію/інформаційні джерела на історичну тематику за заданими критеріями; • за допомогою пам'ятки здійснює простий аналіз історичного джерела; називає характерні риси / ознаки артефакту (музейного об'єкта), писемного та візуального джерела Ставлення: • усвідомлює себе частиною родини, народу, громадянства держави, людської спільноти в цілому; • виявляє повагу й любов до історії рідного села, міста – своєї Малої Батьківщини; • усвідомлює важливість вивчення історії України як невід'ємної важливої складової всесвітньої історії.	Навчально-пізнавальна, дослідницька, пошукова, творча, проєктна, інтерактивна, дискусійна: робота з навчальним текстом, інтерактивні вправи, мінідослідницький проєкт, бесіда, дискусія, коментований перегляд та інтерпретація візуальних джерел інформації, робота з навчальним відео
6	Допоміжні історичні дисципліни.	Знання: • понять «історія», «етнографія», «фольклор», «допоміжні історичні	Навчально-пізнавальна, дослідницька, пошукова, творча,

		дисципліни»; • назв і предметів вивчення допоміжних історичних дисциплін; • розуміє значення історії та допоміжних історичних дисциплін для вивчення та розуміння минулого;	проектна, моделювання, інтерактивна, дискусійна: робота з навчальним текстом, інтерактивні вправи, мінідослідницький проект, творчий проект(фотоколаж, віртуальна екскурсія, лепбук тощо), робота зі словниками та пошуковими системами, бесіда, дискусія, коментований перегляд та інтерпретація візуальних джерел інформації.
7	Писемні пам'ятки та їх дослідження. Найвидатніші писемні пам'ятки людства.	Знання: • способи нагромадження та пошуку інформації на історичну тематику • за допомогою вчителя використовує пошукові системи та добирає інформацію/інформаційні джерела на історичну тематику за заданими критеріями; • за допомогою пам'ятки здійснює простий аналіз історичного джерела; називає характерні риси /, писемного та візуального джерела • за наданим алгоритмом аналізує медіатекст історичного змісту; • пояснює і доцільно застосовує терміни, поняття, які вжито в запропонованих джерелах, дізнається значення незнайомих слів за допомогою словників, пошукових систем; • за допомогою пам'ятки формулює закриті та відкриті запитання щодо достовірності інформації з різних джерел Цінності: усвідомлює важливість вивчення історії України як невід'ємної важливої складової всесвітньої історії.	Навчально-пізнавальна, дослідницька, пошукова, творча, проектна, моделювання, інтерактивна, дискусійна: робота з навчальним текстом, інтерактивні вправи

8	Етнографічні дослідження. Фольклор як історичне джерело.	Знання: • понять «історія», «етнографія», «фольклор», «історичне джерело» Вміння: • наводить приклади історичних пам'яток та інших проявів присутності минулого в сьогоденні – топоніміка, лексика, фольклор, соціальні практики тощо; Ставлення: • усвідомлює себе частиною родини, народу, громадянства держави, людської спільноти в цілому; • виявляє повагу й любов до історії рідного села, міста – своєї Малої Батьківщини; • усвідомлює важливість вивчення історії України як невід'ємної важливої складової всесвітньої історії.	Навчально-пізнавальна, дослідницька, пошукова, творча, проєктна, моделювання, інтерактивна, дискусійна: робота з навчальним текстом, інтерактивні вправи, мінідослідницький проєкт, творчий проєкт (фотоколаж, віртуальна екскурсія, лепбук тощо), робота зі словниками та пошуковими системами, бесіда, дискусія, формулювання дослідницьких питань і пам'яток для дослідження джерел історичної інформації, історичних джерел, коментований перегляд та інтерпретація візуальних джерел інформації
9	Тематичний контроль	Застосовує вивчене до розв'язування завдань	Виконання завдань контрольної роботи
10	Розвиток уявлень про лічбу часу в народів світу та на теренах України	Розділ II. Історичний час і простір(8 год) Знання: розуміє, що не завжди існувала спільна система вимірювання часу; розрізняє види календарів Ставлення: • розуміє суть тяглості історичного процесу; • усвідомлює важливість правильного визначення історичного часу для розуміння логіки історичних процесів;	Робота з навчальним текстом, інтерактивні вправи робота зі словниками та пошуковими системами, бесіда, дискусія, підготовка питань, коментований перегляд та інтерпретація візуальних джерел інформації
11	Одиниці вимірювання історичного часу (ера, тисячоліття, століття, рік). Лічба часу в історії.	Знання: • знає одиниці вимірювання часу, поняття «хронологія», «історичний час», «рік», «століття», «тисячоліття», «ера», «календар», «літочислення»	Навчально-пізнавальна, дослідницька, пошукова, творча, проєктна, моделювання, інтерактивна, дискусійна: робота з

		Уміння: • розрізняє системи літочислення, пояснює їх на прикладах Ставлення: • розуміє суть тяглості історичного процесу; • усвідомлює важливість правильного визначення історичного часу для розуміння логіки історичних процесів	навчальним текстом, інтерактивні вправи, мінідослідницький проєкт
12	Способи упорядкування хронологічних даних: лінія часу, хронологічна таблиця, синхронізована таблиця	Знання: знає елементи лінії часу Уміння: наносить на лінію часу умову хронологічної задачі Розв'язує хронологічні задачі • розрізняє системи літочислення, пояснює їх на прикладах; • установлює послідовність історичних подій за допомогою лінії часу; • за визначенням вчителем алгоритмом розташовує події у хронологічній послідовності, укладає хронологічну та синхронізовану хронологічну таблиці Розв'язує хронологічні задачі Ставлення: • розуміє суть тяглості історичного процесу; • усвідомлює важливість правильного визначення історичного часу для розуміння логіки історичних процесів	Навчально-пізнавальна, дослідницька, пошукова, творча, проєктна, розв'язування задач на лічбу часу, виконання вправ на встановлення логічної відповідності т хронологічній послідовності подій, побудова ліній часу укладання хронологічних та синхронізованих таблиць
13	Історія приладів для вимірювання часу	Знання: називає найвідоміші в історії годинники та календарі Вміння: розрізняє системи літочислення, пояснює їх на прикладах Ставлення: • розуміє суть тяглості історичного процесу; • усвідомлює важливість правильного визначення історичного часу для розуміння логіки історичних процесів	робота з навчальним текстом, інтерактивні вправи робота зі словниками та пошуковими системами, бесіда, дискусія, підготовка питань, коментований перегляд та інтерпретація візуальних джерел інформації
14	Історія світу та України на лінії часу	Знання: • знає хронологічні межі та характерні ознаки історичних періодів розвитку людства; історичних періодів історії України Вміння: • за визначенням вчителем алгоритмом розташовує події у	Навчально-пізнавальна, дослідницька, пошукова, творча, проєктна, моделювання, інтерактивна, дискусійна: робота з навчальним текстом,

		хронологічній послідовності, укладає хронологічну та синхронізовану хронологічну таблиці Ставлення: • розуміє суть тяглості історичного процесу; • усвідомлює важливість правильного визначення історичного часу для розуміння логіки історичних процесів; • розуміє, що історія українського народу, України є невід'ємною складовою світового історичного процесу	інтерактивні вправи, мінідослідницький проєкт (завдання на встановлення хронологічної послідовності, синхронності історичних подій, проєкт-порівняння історичних епох)
15	Історична карта (мапа). Навчальна історична карта, атласи, контурні карти. Правила роботи з контурною картою.	Знання • усталені символи умовних позначень на історичній карті. Уміння: • виокремлює основні елементи карти, сталі та змінні об'єкти карти та пояснює їх значення; • співвідносить дані карти з іншими джерелами інформації (розповідь учителя, текст книжки тощо); • визначає на карті положення географічних об'єктів, культурно-історичних пам'яток, місця історичних подій; Ставлення: • розуміє суть тяглості історичного процесу	Навчально-пізнавальна, дослідницька, пошукова, творча, проєктна, моделювання, інтерактивна, дискусійна: робота з навчальним текстом, інтерактивні вправи дослідження історичної карти, побудова розповіді про події на основі карти
16	Розвиток уявлень людини про світ. Історичний простір на картах упродовж історії.	Знання: • знає хронологічні межі та характерні ознаки історичних періодів розвитку людства; історичних періодів історії України; • усталені символи умовних позначень на історичній карті. Уміння: • виокремлює основні елементи карти, сталі та змінні об'єкти карти та пояснює їх значення; • співвідносить дані карти з іншими джерелами інформації (розповідь учителя, текст книжки тощо); • визначає на карті положення географічних об'єктів, культурно-історичних пам'яток, місця історичних подій; • позначає розміщення об'єктів на контурній карті, прокладає уявні маршрути, визначає відстані; • показує на історичній карті/ позначає на	Навчально-пізнавальна, дослідницька, пошукова, творча, інтерактивна, дискусійна: робота з навчальним текстом, інтерактивні вправи, мінідослідницький проєкт (завдання на встановлення хронологічної послідовності, синхронності історичних подій, дослідження історичної карти, побудова розповіді про події на основі карти), бесіда, дискусія, підготовка питань, коментований перегляд та

		контурній карті території розселення українців у світі упродовж історії. Ставлення: • розуміє суть тяглості історичного процесу; • усвідомлює важливість правильного визначення історичного часу для розуміння логіки історичних процесів; • розуміє, що історія українського народу, України є невід’ємною складовою світового історичного процесу	інтерпретація візуальних джерел інформації,
17	Українські землі на картах упродовж історії. Території розселення українців у світі	Знання: • знає хронологічні межі та характерні ознаки історичних періодів розвитку людства; історичних періодів історії України; • усталені символи умовних позначень на історичній карті. Уміння: • виокремлює основні елементи карти, сталі та змінні об’єкти карти та пояснює їх значення; • співвідносить дані карти з іншими джерелами інформації (розповідь учителя, текст книжки тощо); • визначає на карті положення географічних об’єктів, культурно-історичних пам’яток, місця історичних подій; • позначає розміщення об’єктів на контурній карті, прокладає умовні маршрути, визначає відстані; • показує на історичній карті/ позначає на контурній карті території розселення українців у світі упродовж історії. Ставлення: • розуміє суть тяглості історичного процесу; • усвідомлює важливість правильного визначення історичного часу для розуміння логіки історичних процесів; • розуміє, що історія українського народу, України є невід’ємною складовою світового історичного процесу	Навчально-пізнавальна, дослідницька, пошукова, творча, інтерактивна, дискусійна: робота з навчальним текстом, інтерактивні вправи, мінідослідницький проєкт (завдання на встановлення хронологічної послідовності, синхронності історичних подій, дослідження історичної карти, побудова розповіді про події на основі карти), бесіда, дискусія, підготовка питань, коментований перегляд та інтерпретація візуальних джерел інформації,
18	Тематичний контроль	Застосовує вивчене до розв’язування завдань	Виконання завдань контрольної роботи
		Розділ III. Історична наука й історична пам’ять(7 год)	Навчально-пізнавальна, дослідницька,

19	Становлення історичної науки. Описи історії в донаукові часи (від давнини до XVII ст.).	Знання: • імена видатних вчених-істориків світу та України від давнини до сучасності; Уміння: • використовує в поясненнях інформацію з різних джерел Ставлення: • розуміє суспільну значущість об'єктивних і неупереджених історичних досліджень	пошукова, творча, інтерактивна, дискусійна: робота з навчальним текстом, інтерактивні вправи, пам'ятки роботи професійного історика, укладання правил написання історичного дослідження, ,
20	Історичні дослідження на теренах України. Видатні українські історики	Знання: • імена видатних вчених-істориків світу та України від давнини до сучасності; Уміння: • використовує в поясненнях інформацію з різних джерел Ставлення: • усвідомлює суспільну значущість збереження історичної спадщини для успішного розвитку України; • розуміє суспільну значущість об'єктивних і неупереджених історичних досліджень; • пишається історичною спадщиною України	Навчально-пізнавальна, дослідницька, пошукова, творча, проєктна, інтерактивна, дискусійна: робота з навчальним текстом, інтерактивні вправи, творчий проєкт (укладання кодексу честі історика-професіонала, пам'ятки роботи професійного історика, укладання правил написання історичного дослідження,
21	Музеї та архіви.	Знання: • провідні музеї та архіви світу і України історичного профілю Уміння: • пояснює різницю між музеєм та архівом; використовує в поясненнях інформацію з різних джерел, зокрема , музейні експозиції, власні спостереження; • з допомогою вчителя застосовує критерії визначення достовірності інформації та розпізнає прості прояви маніпулювання історичною інформацією на конкретних прикладах Ставлення: • усвідомлює суспільну значущість збереження історичної спадщини для успішного розвитку України; • • пишається історичною спадщиною України та рідного	Навчально-пізнавальна, дослідницька, пошукова, творча, проєктна, моделювання, інтерактивна, дискусійна: робота з навчальним текстом, інтерактивні вправи, мінідослідницький проєкт (ознайомлення із вебсайтами провідних наукових установ, укладання правил написання історичного дослідження,

		краю; турбується та доглядає за історичними пам'ятками та пам'ятниками в рідному краї	
22	Історична пам'ять. Культура пам'яті. Формування історичної пам'яті	Знання: • зміст понять «історична пам'ять» Уміння: • розрізняє за видами й характеризує за простим алгоритмом історичні пам'ятки і пам'ятники; • використовує в поясненнях інформацію з різних джерел, зокрема медіатексти та відеоматеріали, усні історичні свідчення, музейні експозиції, власні спостереження; Ставлення: • усвідомлює суспільну значущість збереження історичної спадщини для успішного розвитку України; • розуміє суспільну значущість об'єктивних і неупереджених історичних досліджень; • пишається історичною спадщиною України та рідного краю; турбується та доглядає за історичними пам'ятками та пам'ятниками в рідному краї	Навчально-пізнавальна, дослідницька, віртуальна екскурсія, лепбук, виставка,
23	Міфи в історії. Усна історія.	Знання: • зміст поняття «міф»; Уміння: • використовує в поясненнях інформацію з різних джерел, зокрема медіатексти та відеоматеріали, усні історичні свідчення, музейні експозиції, власні спостереження; • з допомогою вчителя застосовує критерії визначення достовірності інформації та розпізнає прості прояви маніпулювання історичною інформацією на конкретних прикладах Ставлення: • усвідомлює суспільну значущість збереження історичної спадщини для успішного розвитку України; • розуміє суспільну значущість об'єктивних і неупереджених історичних досліджень; • пишається історичною спадщиною України та рідного краю; турбується та доглядає	Навчально-пізнавальна, дослідницька, пошукова, творча, , інтерактивна, дискусійна: робота з навчальним текстом, інтерактивні вправи, мінідослідницький порівняння тексту наукової статті історичного змісту та науково-популярної оповіді історичного

		за історичними пам'ятками та пам'ятниками в рідному краї	
24	Історія України в пам'ятках і пам'ятниках. Види пам'яток і пам'ятників	Знання• імена видатних вчених-істориків світу та України від давнини до сучасності; • провідні музеї та архіви світу і України історичного профілю Уміння: • розрізняє за видами й характеризує за простим алгоритмом історичні пам'ятки і пам'ятники; • використовує в поясненнях інформацію з різних джерел, зокрема медіатексти та відеоматеріали, усні історичні свідчення, музейні експозиції, власні спостереження; • з допомогою вчителя застосовує критерії визначення достовірності інформації та розпізнає прості прояви маніпулювання історичною інформацією на конкретних прикладах Ставлення: • усвідомлює суспільну значущість збереження історичної спадщини для успішного розвитку України; • розуміє суспільну значущість об'єктивних і неупереджених історичних досліджень; • пишається історичною спадщиною України та рідного краю; турбується та доглядає за історичними пам'ятками та пам'ятниками в рідному краї	Навчально-пізнавальна, дослідницька, пошукова, творча, проєктна, моделювання, інтерактивна, дискусійна: робота з навчальним текстом, інтерактивні вправи, мінідослідницький проєкт (ознайомлення із вебсайтами провідних наукових установ, укладання правил написання історичного дослідження, фотоколлаж, інстаграмгалерея, віртуальна екскурсія.
25	Пам'ятки історії рідного краю	Знання: • зміст понять «пам'ятка», «пам'ятник» Уміння: • розрізняє за видами й характеризує за простим алгоритмом історичні пам'ятки і пам'ятники рідного краю; • використовує в поясненнях інформацію з різних джерел, зокрема медіатексти та відеоматеріали, усні історичні свідчення, музейні експозиції, власні спостереження. Ставлення: • усвідомлює суспільну значущість збереження історичної спадщини для успішного розвитку України; • розуміє	Навчально-пізнавальна, дослідницька, пошукова, творча, проєктна, моделювання, інстаграмгалерея, віртуальна екскурсія, лепбук, виставка

		суспільну значущість об'єктивних і неупереджених історичних досліджень; • пишається історичною спадщиною України та рідного краю; турбується та доглядає за історичними пам'ятками та пам'ятниками в рідному краї	
26	Тематичний контроль	Застосовує вивчене до розв'язування завдань	Виконання завдань контрольної роботи
27	Поява і розселення людини на Землі. Перші люди на українських теренах	Розділ IV. Розвиток людства упродовж історії(7 год) Знання: • час появи людини на Землі та на українських теренах; • хронологічні рамки та характерні ознаки історичних періодів всесвітньої історії та історії України; Уміння: • за допомогою навчальної пам'ятки формулює запитання щодо можливого впливу тих чи інших подій на життя суспільства, окремих груп людей; • співвідносить за найпростішими ознаками документи, артефакти (музейні об'єкти) й ілюстративний матеріал з історичним періодом; • наводить приклади впливу діяльності людини на навколишнє середовище в часі і просторі, взаємодії людини та природи; Ставлення: • усвідомлює необхідність відповідального господарювання та споживання; пропонує конкретні механізми і діє для збереження навколишнього середовища	Інтерактивна, дискусійна: робота з навчальним текстом, інтерактивні вправи, мінідослідницький проєкт (завдання на встановлення хронологічної послідовності, дослідження історичної карти, побудова розповіді про події на основі карти)
28	Історія людства та України від давнини до сучасності	Знання• хронологічні рамки та характерні ознаки історичних періодів всесвітньої історії та історії України; • співвідносить за найпростішими ознаками документи, артефакти (музейні об'єкти) й ілюстративний матеріал з історичним періодом; • формулює	Навчально-пізнавальна, дослідницька, пошукова, творча, проєктна, моделювання, інтерактивна, дискусійна: робота з навчальним текстом, інтерактивні вправи,

		судження про вчинки історичних осіб та сучасних діячів, події, явища, процеси з урахуванням отриманих знань та власного досвіду; Ставлення: • відчуває гордість за славетні сторінки історії України, видатних історичних діячів українського й інших народів, що проживають на теренах України;	мінідослідницький проєкт (завдання на встановлення хронологічної послідовності, синхронності історичних подій, проєкт-порівняння історичних епох,
29	Людина і довкілля протягом історії	Уміння: • наводить приклади впливу діяльності людини на навколишнє середовище в часі і просторі, взаємодії людини та природи; Ставлення: • усвідомлює необхідність відповідального господарювання та споживання; пропонує конкретні механізми і діє для збереження навколишнього середовища	Навчально-пізнавальна, дослідницька, пошукова, творча, проєктна, моделювання, інтерактивна, дискусійна: робота з навчальним текстом, інтерактивні вправи, мінідослідницький проєкт (завдання на встановлення хронологічної послідовності, , творчий проєкт (фотоколаж, виставка, презентація, робота зі словниками та пошуковими системами, бесіда, дискусія
30	Людина в суспільстві	Знання: • розуміє зміст понять «державна», «демократія», «республіка», «монархія», Уміння: • за допомогою навчальної пам'ятки формулює запитання щодо можливого впливу тих чи інших подій на життя суспільства, окремих груп людей • розрізняє та ідентифікує локальні, регіональні, національно-культурні спільноти, співвідносить себе з ними; • обґрунтовує важливість поваги прав людини всіма людьми та необхідності захищати права людини і громадянина та дотримуватися обов'язків громадянина; • аргументує потребу спільних правил і	Навчально-пізнавальна, дослідницька, пошукова, творча, проєктна, інтерактивна, дискусійна: робота з навчальним текстом, інтерактивні вправи, , робота зі словниками бесіда, дискусія, коментований перегляд та інтерпретація візуальних джерел інформації, робота з навчальним відео

		законів, а також необхідність їх дотримуватися Ставлення: • відчуває гордість за славетні сторінки історії України, видатних історичних діячів українського й інших народів, що проживають на теренах України; • усвідомлює необхідність відповідального господарювання та споживання; пропонує конкретні механізми і діє для збереження навколишнього середовища	
31	Народи, які проживають на теренах України	Знання: • розуміє зміст понять «народ», «етнос», «нація», «раса», «табу», «мораль», «цінності», «закон», співвідносить за найпростішими ознаками документи, артефакти (музейні об'єкти) й ілюстративний матеріал з історичним періодом; • за алгоритмами виконує навчальні завдання, що передбачають оперування навичками локалізації історичних подій та явищ у часі й просторі • розрізняє та ідентифікує локальні, регіональні, національно-культурні спільноти, співвідносить себе з ними; • описує життя і побут народів, що населяють Україну; Ставлення: • відчуває гордість за славетні сторінки історії України, видатних історичних діячів українського й інших народів, що проживають на теренах України;	Навчально-пізнавальна, дослідницька, пошукова, творча, проєктна, моделювання, інтерактивна, дискусійна: робота з навчальним текстом, інтерактивні вправи, мінідослідницький проєкт (завдання на встановлення хронологічної послідовності, синхронності історичних подій, проєкт-порівняння історичних епох, дослідження історичної карти, побудова розповіді про події на основі карти), творчий проєкт (фотоколаж, інстаграмгалерея, віртуальна екскурсія, лепбук, виставка, презентація, створення профілю історичного діяча/діячки в соціальних мережах тощо), робота зі словниками та пошуковими системами, бесіда, дискусія, підготовка питань та діалог із сучасним вченим істориком,

			коментований перегляд та інтерпретація візуальних джерел інформації, робота з навчальним відео
32	Права та обов'язки людини впродовж історії	Знання: «закон», «держава», • сучасні стандарти прав людини; документи, що їх визначають; • способи захисту прав людини в сучасному світі Уміння: • за допомогою навчальної пам'ятки формулює запитання щодо можливого впливу тих чи інших подій на життя суспільства, окремих груп людей; • обґрунтовує важливість поваги прав людини всіма людьми та необхідності захищати права людини і громадянина та дотримуватися обов'язків громадянина; • аргументує потребу спільних правил і законів, а також необхідність їх дотримуватися Ставлення: • відчуває гордість за славетні сторінки історії України, видатних історичних діячів українського й інших народів, що проживають на теренах України; • усвідомлює необхідність відповідального господарювання та споживання; пропонує конкретні механізми і діє для збереження навколишнього середовища	Навчально-пізнавальна, дослідницька, пошукова, творча, проєктна, моделювання, інтерактивна, дискусійна: робота з навчальним текстом, інтерактивні вправи, лепбук, , бесіда, дискусія
33	Світогляд, наукові знання та художня культура впродовж історії	Знання: • розуміє зміст понять «релігія», «міфологія», «атеїзм»; Уміння: • співвідносить за найпростішими ознаками документи, артефакти (музейні об'єкти) й ілюстративний матеріал з історичним періодом; Ставлення: • відчуває гордість за славетні сторінки історії України, видатних історичних діячів українського й інших народів, що проживають на теренах України; • усвідомлює необхідність відповідального	Навчально-пізнавальна, дослідницька, пошукова, творча, інтерактивна, дискусійна: робота з навчальним текстом, інтерактивні вправи, творчий проєкт (фотоколаж), робота зі словниками та пошуковими системами, бесіда, дискусія, підготовка питань

		господарювання та споживання; пропонує конкретні механізми і діє для збереження навколишнього середовища	
34	Тематичний контроль	Застосовує вивчене до розв'язування завдань	Виконання завдань контрольної роботи
35	Підсумковий контроль	Застосовує вивчене за рік до розв'язування задач	Виконання завдань контрольної роботи

IV. Календарно-тематичне планування
«Вступ до історії України та громадянської освіти», 5 клас
за підручником Віталія Власова, Ігоря Гирича,
Оксани Данилевської
(Київ: Генеза, 2022)¹

I семестр			
№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітка
Вступ			
1		Предмет шкільної історії	
Розділ 1. Науки, що вивчають минуле			
2		Історія як наука про розвиток людства	
3		Джерела історичної інформації	
4		Значення археології для дослідження минулого	
		Археологічні скарби України	
5		Спеціальні історичні дисципліни	
6		Писемні пам'ятки та їх дослідження	
7		Фольклор як історичне джерело	
8		Узагальнення і тематичний контроль	
Розділ 2. Історичний час і простір			
9		Лічба часу в народів світу та на теренах України	
10		Лічба часу в історії	
11		Способи впорядкування хронологічних даних	
12		Історія приладів для вимірювання часу	

¹ <https://www.geneza.ua/product/1090> Відповідно до модельної навчальної програми «Вступ до історії України та громадянської освіти. 5 клас» для ЗЗСО (автори: Бурлака О. В., Власова Н. С., Желіба О. В., Майорський В. В., Піскарьова І. О., Щупак І. Я.)

13		Історія світу та України на лінії часу	
14		Історична карта	
		Історичний простір на картах упродовж історії	
15		Українські землі на картах упродовж історії	
16		Узагальнення і тематичний контроль	
II семестр			
Розділ 3. Історична наука та історична пам'ять			
17		Становлення історичної науки	
18		Видатні українські історики	
19		Музеї та архіви	
20		Історична пам'ять	
21		Міфи в історії. Усна історія	
22		Історія України в пам'ятках і пам'ятниках	
23		Пам'ятки історії рідного краю	
24		Узагальнення і тематичний контроль	
Розділ 4. Розвиток людства впродовж історії			
25		Поява і розселення людини на Землі. Перші люди на українських теренах	
26		Історія людства та України від давнини до сучасності	
27		Людина і довкілля протягом історії	
28		Людина в суспільстві	
29		Народи, які проживають на теренах України	
30		Права та обов'язки людини впродовж історії	
31		Світогляд, наукові знання та художня культура впродовж історії	
32		Узагальнення і тематичний контроль	
33		Узагальнення до курсу «Вступ до історії України та громадянської освіти»	

V. Оцінювання навчальних досягнень учнів

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів у 5 класі є формувальне, поточне та підсумкове: тематичне, семестрове, річне.

Оцінювання учнів /учениць виставляється у Свідоцтві досягнень. **Свідоцтво досягнень**, яке МОН України предсталає у Інструктивно-методичних рекомендаціях на 2022-2023 навчальний рік (Додаток 1), відображає результати навчальних досягнень учня/учениці 5 або 6 класу з переліку предметів та інтегрованих курсів, визначених освітньою програмою закладу освіти. Надана форма Свідоцтва досягнень є орієнтовною.

Семестрове та підсумкове (річне) оцінювання результатів навчання здійснюють за 12-бальною системою (шкалою), а його результати позначають цифрами від 1 до 12.

За рішенням педагогічної ради (за потреби) заклад освіти може визначити адаптаційний період впродовж якого не здійснюється поточне та тематичне оцінювання.

Заповнення графи «Характеристика результатів навчання» здійснюється відповідно до переліку навчальних предметів, визначених затвердженою освітньою програмою закладу. Заповнюється з урахуванням фіксованих у класних журналах результатів досягнень учнів упродовж навчального року. Рекомендується у класних журналах і в Свідоцтві перед виставленням підсумкової оцінки у відповідних графах результатів навчання зазначати першу літеру («В», «Д», «С», «П»), що відповідає назві рівня досягнень орієнтовних критеріїв оцінювання результатів навчання з предметів (Високий, Достатній, Середній, Початковий) або за допомогою виставлення відповідних балів.

«Характеристика результатів навчання» з предмету Вступ до історії України та громадянської освіти:

- 1) Орієнтується в історичному часі й просторі
- 2) Працює з інформацією історичного змісту
- 3) Виявляє повагу до гідності людини та соціальну активність ***

Загальна оцінка результатів навчання виставляється за I та II семестри та річна.

Формувальне (поточне формувальне) оцінювання – це постійне оцінювання, яке починається з попереднього оцінювання знань та вмінь на початку роботи учнів над темою і продовжується впродовж усього вивчення теми. Окрім рівневого або бального може здійснюватися у формі:

- самооцінювання,
- взаємооцінювання учнів,
- оцінювання вчителем із використанням окремих інструментів (карток, шкал, щоденника спостереження вчителя, портфоліо результатів навчальної діяльності учнів тощо).

Мета формувального оцінювання:

- Підтримка навчального поступу учнів;
- Діагностика досягнень на кожному етапі навчання;
- Формування у дитини впевненості у собі;
- Запобігання страху помилок;
- Вчасне виявлення проблем та запобігання їх нашаровуванню;
- Підтримка бажання навчатись та прагнути максимально можливих результатів.

Формувальне оцінювання триває впродовж вивчення усієї теми або розділу, учні активно залучаються до процесу самооцінювання, допомагає учням скоригувати своє навчання та індивідуальну траєкторію розвитку, дає зворотній зв'язок, передбачає самостійність учнів, формує відповідальність і незалежність, допомагає вчителю планувати свою діяльність, підвищує якість навчання, допомагає учням вчитися один у одного,

Поточний контроль є основна ланка в системі контролю проводиться систематично з метою встановлення рівнів опанування навчального матеріалу та

здійснення корегування щодо застосовуваних технологій навчання. Основна функція поточного контролю – навчальна. Це можуть бути:

- запитання,
- завдання,
- тести,
- тощо.

Поточний контроль повинен бути спрямований на закріплення вивченого матеріалу й повторення пройденого, тому індивідуальні форми доцільно поєднувати із фронтальною роботою класу. Важливо врахування мотиваційно-стимулюючої функції поточного оцінювання.

Тематичне оцінювання здійснюється на основі поточного оцінювання із урахуванням проведених узагальнюючих робіт в ігровій формі. Під час виставлення тематичного бала результати перевірки робочих зошитів рекомендовано не враховувати.

Семестрове оцінювання може здійснюватися за результатами контролю груп загальних результатів відображених у Свідоцтві досягнень. Семестровий контроль проводиться з метою перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу в обсязі навчальних розділів, що підтверджено результатами поточних оцінок, отриманих учнями раніше.

Завдання для проведення семестрового контролю складаються на основі програми, охоплюють найбільш актуальні розділи й теми вивченого матеріалу, розробляються вчителем з урахуванням рівня навченості учнів, що дає змогу реалізувати диференційований підхід до навчання. Семестровий контроль може бути комплексним та проводитись у формі тестування тощо. Фіксація записів тематичного та семестрового оцінювання проводиться в окремій колонці без дати. Оцінка за семестр ставиться за результатами тематичного оцінювання та контролю груп загальних результатів.

Річне оцінювання здійснюється на підставі загальної оцінки результатів навчання за I та II семестри. Окремі види контрольних робіт, як правило, не проводяться.

Добір форм оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами здійснюють індивідуально з обов'язковим урахуванням їх можливостей функціонування, життєдіяльності та здоров'я. При оцінюванні рівня сформованості предметних компетентностей учнів з особливими освітніми потребами вилучають ті складові (знання, вміння, види діяльності та інше), опанування якими є утрудненим або неможливим для учня з огляду на труднощі функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я.

VI. Список використаних джерел

- Державний стандарт базової середньої освіти, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898);
- <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898> Державний стандарт базової середньої освіти, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898);
- <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi> Освітні програми
- <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/metodichni-rekomendaciyi> Інструктивно-методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році (Організація освітнього процесу)
- Закон України № 2145-VIII «Про освіту» від 05.09.2017;
- Закон України № 463-IX «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020;
- Типова освітня програма для 5 – 9 класів закладів загальної середньої освіти (затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 19.02. 2021 № 235;
- «Про внесення змін до деяких законів України в сфері освіти щодо врегулювання окремих питань освітньої діяльності в умовах воєнного стану» №7325 від 28.04.2022;
- Типова освітня програма для 5 – 9 класів закладів загальної середньої освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України № 235 від 19.02. 2021;
- Наказ Міністерства освіти і науки України № 289 від 01 квітня 2022 року «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти»;
- Модельна навчальна програма (гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» наказ №795 від 12.07.2021) «Вступ до історії України та громадянської освіти. 5 клас» для закладів загальної середньої освіти (автори Бурлака О.В., Власова Н.С., Желіба О.В., Майорський В.В., Піскарьова І.О., Щупак І.Я.);
- Підручник «Вступ до історії України та громадянської освіти. 5–6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (автори В. Власов , І. Гирич, О. Данилевська). – Київ: Генеза, 2022